

ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ : ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΟΜΟΣ ΕΝΑΤΟΣ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ—ΙΟΥΝΙΟΣ

1931

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & Σ^Α, ΕΚΔΟΤΑΙ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ", — ΠΕΣΜΑΤΖΟΓΛΟΥ 8^Α,
ΑΘΗΝΑΙ

Ε. ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

πολιτικῶν καὶ πολὺ λιγώτερο τῶν κοινωνικῶν καὶ φιλοσοφικῶν ἀρχῶν τῆς γαλλικῆς ἐπανάστασης καὶ τοῦ Ρήγα, μὲ τις ὁποῖες ἡ Ἐκκλησία, πού αὐτὸς ἀντιπροσώπευε, δὲν εἶχε τίποτε τὸ κοινό. Τὸ ἐνδιαφέρον εἶναι ποιά ἦταν ἡ μέθοδος τῆς ἐπίστασης του. Ἄν ἀποδειχθῆ ὅτι κρεμάστηκε γιὰ ἔθνικὸς ἐπαναστάτης ἔστω καὶ τῆς τελευταίας στιγμῆς, ἡ προηγουμένη ἐπίστασης του δὲ μπορεῖ νὰ λιγοστεύῃ τὴν εὐγνωμοσύνη τοῦ ἔθνους.

Ἡ τελευταία λέξη γύρω ἀπὸ τὰ ζητήματα αὐτὰ δὲν μπορεῖ νὰ γραφῆ πρὶν μελετηθοῦν τὰ ἐπίσημα ἀρχεῖα τοῦ τουρκικοῦ κράτους, πού ἀγνοεῖ ὡς τώρα ἡ γύρω ἀπ' τὴν ἑλλην. ἐπανάσταση φιλολογία καὶ πού χωρὶς ἀμφιβολία θὰ εἶναι πολὺ διαφωτιστικά. Καὶ γιὰ τὸ ζήτημα τοῦ Ρήγα πρέπει νὰ περιμένουμε τὴν ἀνεύρεση καὶ ἄλλων ἀκόμη ἐγγράφων. Ζωηρὸ φῶς πρὸκειται νὰ χύσῃ στὸ ζήτημα καὶ ἡ πολιτικὴ διαθήκη του (ἂν εἶναι αὐθεντικὴ) πού βρέθηκε τελευταία σὲ γαλλικὴ μετάφραση ἀπὸ τὸν κ. Σπ. Θεοτόκη καὶ τυπώθηκε αὐτὲς τὶς μέρες μὲ τὸν τίτλο «Οἱ τελευταῖοι χαιρετισμοὶ τοῦ Ρήγα». Μπορεῖ λοιπὸν νὰ εἰπωθῆ ὅτι στὴν ἔρευνα αὐτῆ dies inter locet καὶ ἐπιβάλλεται κάποια ἐπιφύλαξη ὡς πρὸς τὴ διατύπωση ὀριστικῶν συμπερασμάτων

N. A.

Ἄλεξου Μουντζουρίδου. «Οἱ ὄρες πού περνοῦν».

Ὁ κ. Μουντζουρίδης ἔχει κάποια εὐκολία στὴ στιχουργία, μιά εὐκολία πού κατάντησε, εἶναι ἀλήθεια, σήμερα, πολὺ εὐκολοαπόκτητο πρῶγμα, μὰ πού ὥστόσο ἔνα πλῆθος νέοι στεροῦνται. Προσωπικά, ἀπὸ τὴν κενὴ καὶ ρηχὴ αὐτὴν εὐκολογραφία — δὲν ὑπάρχει πῶς εὐκολο πρῶγμα ἀπ' τὸ ἀράδιασμα καλοφτιαγμένων, ἀποσπόμενα, στίχων — προτιμῶ καὶ τὴν μεγαλύτερη ἀδεξιότητα, φθάνει κάτω ἀπὸ τὴν ἀδεξιότητα αὐτὴ κατὰ ἀληθινὰ προσωπικὸ καὶ συγκινημένο νὰ τρέμη, καὶ τὸ πῶς ἀδιόρατο ἴχνος αἰσθήματος. Στὴ συλλογὴ τοῦ κ. Μουντζουρίδη δὲ βρῆκα ἴχνος ἀπὸ τὴν τόσο πολυτίμη καὶ σπάνια αὐτὴ συγκίνηση. Θεματογραφεῖ καὶ αὐτὸς, ὅπως καὶ τὰ 99% ὄλων τῶν νέων συναδέλφων του, καὶ στιχουργεῖ μ' ἕναν τρόπο ὃχι πάντα συμπαθητικό. Σὲ πολλοὺς στίχους του ὀσφραίνόμεθα μιά βαρειά μυρωδιά γυναικολατρίας, πού προδίδει τὸν πῶς ὄμο καὶ κακὸν ὄλισμό:

Ἐξήτησα νὰ πῶ κρασί,
τὰ δυὸ σου ὡς εἶδα μυγδαλάτα,
μὰ σὰ μὲ τράβηξες κοντὰ σου σὺ
κι' ἀπὰ στὰ στήθια σου τὰ φράτα
μὲ πότισες μὲ τὸ φιλί σου τὸ λαβρὸ
καὶ τῶν χεριῶν σου τὸ μεθῆσι,
λόγιασα πῶς δὲ θὲ νὰ βροῦ
κρασί ἄλλο πῶς νὰ μὲ δροσίση.
Κ' εἶπα φαρμάκι τὸ φιλί σου νὰ γινῇ,
στὴ ρουμπινιά τὴν κούτα τῶν χειλιῶν σου,
κι' ὡς τοὺς ἀλκολικούς στὴ στράτα μί'
|ἀβγινῇ

Νεκρὸ νὰ μ' ἔβρουν στὸ πλευρὸ σου.

Τὸ πάθος, καὶ στὶς δυνατώτερες καὶ πῶς φλογερές του ἐκφράσεις, δὲν πρέπει νὰ ἔχη τέτοια ὁμότητα, γιὰ τὸτε ὃχι μόνον δὲ μᾶς συγνεῖ μὰ καὶ μᾶς εἶναι ἀποκρουστικό. Ἡ τέχνη χάνει τότε κάθε ψυχικὸ καὶ ἠθικὸ στοιχεῖο, καὶ καταντᾷ στὸ τέλος μιά ἀναρθηρὴ κραυγὴ ἑνὸς πλάσματος πού δὲν διαφέρει πολὺ ἀπὸ τὰ φυσικὰ ζῶα. Φυσικὰ ὁ κ. Μουντζουρίδης ἀπέχει πάρα πολὺ ἀκόμη ἀπὸ τὴν τέχνη. Μὰ ἂς βεβαιωθῆ ὅτι καὶ ἄξιος τεχνίτης ἂν γίνῃ, τίποτε δὲ θὰ μπορέσῃ νὰ μᾶς πῆ ἂν δὲν ἐξευγενισθῆ καὶ ἐξαγνισθῆ πρῶτα τὸ ἴδιον τὸ βάθος ἀπ' ὅπου πηγάζουν οἱ στίχοι του.

Π.

Ἰωάννου Θ. Παπαμανώλη: «Ἡ Οἰκογένεια Βούλγαρη τῆς Ὑδρας».

Λίγοι εἶναι δυστυχῶς ἐκεῖνοι πού ἀσχολοῦνται μὲ τὴν ἱστορίαν τῆς ἰδιαίτερας πατρίδος τῶν. Καὶ ὅμως, διὰ νὰ γραφῆ μίαν ἡμέραν ἡ ἱστορία τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τοὺς Τούρκους, εἶναι ἀπαραίτητον πρῶτον νὰ συγκεντρωθῆ ὅλον τὸ κατὰ τόπους ἱστορικὸν ὕλικόν, διὰ νὰ δυνηθῆ ὁ μέλων ἱστορικός νὰ προβῆ εἰς τὴν σύνθεσιν τοῦ συνολικοῦ ἔργου τῆς ἀφηγήσεως τῶν θλιβερῶν περιπετειῶν, μέσα ἀπὸ τὰς ὁποίας ἐπέρασαν ὁ δοῦλος ἑλληνισμὸς διὰ νὰ φθάσῃ νὰ κατακτήσῃ τὴν ἐλευθερίαν του. Μεταξὺ τῶν ὀλίγων πού ἀφιερώνουν τὸν καιρὸν τῶν εἰς τὴν τοπικὴν τῶν ἱστορίαν, πρέπει νὰ καταριθμηθῆ καὶ ὁ κ. Ι. Θ. Παπαμανώλης. Ἡ ἀγάπη του πρὸς τὴν ἰδιαίτεραν πατρίδα του Ὑδραν τὸν ἔκαμεν ἱστορικός. Χρόνια τώρα ψάχνει καὶ περισώζει κάθε τι πού ἔχει σχέσιν μὲ τὸ ἡρωικὸν νησί του. Αἰσθάνεται ἐξαιρετικὴν εὐχαρίστησιν, ὅσάκις μπορεῖ νὰ διαφωτίσῃ ἕνα σημεῖον σκοτεινὸν τῆς ἱστορίας τῆς καὶ διαρκῶς μαζεύει ὕλικόν διὰ μονογραφίας περὶ Ὑδρας. Τώρα μᾶς παρουσιάζει εἰς τόμον διακοσίων σελίδων τὴν ἱστορίαν τῆς οἰκογενείας Βούλγαρη, μᾶς ἀπὸ τὰς παλαιότερας καὶ ἀρχοντικωτέρας οἰκογενείας τῆς Ὑδρας. Ὁ συγγραφεὺς μᾶς δίδει ἀγνώστους πληροφορίας διὰ τὴν καταγωγὴν καὶ τὰ πρῶτα μέλη τῆς οἰκογενείας Βούλγαρη. Ἰδίως ἐνδιαφέρουσαι εἶναι αἱ σελίδες περὶ τοῦ Γεωργίου Ἀἵμα Βούλγαρη πού τόσοον σημαντικὸν ρόλον ἐπαιξεν εἰς τὴν Κοινωστάντινούπολιν πρὸ τῆς ἑλληνικῆς ἐπανάστασης. Φίλος στενὸς τοῦ μάρτυρος Πατριάρχου Γρηγορίου Ε', ὁ Βούλγαρης προσέφερε μεγάλας ὑπηρεσίας εἰς τοὺς συμπολίτας του, τόσοον εἰς τὴν τουρκικὴν πρωτεύουσαν, ὅσον καὶ εἰς τὴν Ὑδραν, ὅπου ἀργότερα ἐγκατεστάθη, διορισθεὶς ἀπὸ τὴν Πύλην Διοικητῆς μὲ τὸν τίτλον τοῦ Μπέη.

Υἱὸς τούτου ἦτο ὁ Δημήτριος Βούλγαρης, ὁ περιφημὸς Τζουμπές, πρωθυπουργὸς τῆς Ἑλλάδος καὶ μίαν ἀπὸ τὰς πρωτευσάσας μορφάς τῆς νεοελληνικῆς πολιτικῆς. Ὁ συγγραφεὺς διὰ μακρῶν ἐξιστορεῖ τὴν ζωὴν τοῦ Δημητρίου Βούλγαρη, θέλων ν' ἀπαλλάξῃ αὐτὸν τῆς μομφῆς τὴν ὅποιαν μερικοὶ ἱστορικοὶ τοῦ ἀπῆρθυναν, ὅτι ἦτο τύραννος καὶ κακὸς κυβερνήτης καὶ ἀγράμματος. Διὰ μακρῶν ἀφηγεῖται τὴν δρασιν

του και τονίζει την διοικητική ικανότητά του. Πρέπει να δηλώσουμε ότι, καιτοι εν πολλοίς εφίσταται εν δικαίω ο συγγραφεύς, επαυροθών την μνήμην του συμπολίτου του, εν τούτοις το τοπικιστικόν αίσθημα αγάπης τον παρασύρει κάποτε ὥστε νά ἐξιδανικέσθῃ τὸν ἀπολυταρχικὸν πολιτευτήν. Πλὴν τῶν πληροφοριῶν, τῶν σχετικῶν πρὸς τὴν οἰκογένειαν Βουλγάρη, ὁ κ. Παπαμανώλης παρεμβάλλει ἐπεισοδιακῶς διάφορα ἄλλα συμβάντα καὶ ἀνεκδοτικὰ ἐπεισόδια τῆς ἱστορίας τῆς Ὑδρας, τὰ ὅποια, ἀντὶ νά μειώσῃ τὴν ἀξίαν τοῦ ἔργου, καθιστῶσιν αὐτὸ ποικιλωτέρον καὶ χρήσιμον διὰ τὸν μέλλοντα ἱστορικόν. Καὶ θὰ ἦτο εὐτύχημα, ἂν ἐξέδιδε καὶ τὴν ἄλλην ἱστορικὴν καὶ ἀνεκδοτικὴν ἴλην περὶ Ὑδρας, τὴν ὅποιαν, ὡς γράφει, ἔχει ἐτοιμήν. Κ. Κ.

Εὐαγγέλου Σουλτάνη : «Σκιές καὶ φῶτα».

Ὁ κ. Σουλτάνης δὲν εἶναι μόνον θεματογράφος, ὅπως οἱ περισσότεροὶ συνάδελφοί τῆς ἡλικίας του, μὰ δὲν ἔχει ταυλάχιστον καὶ τὴν κάποια στιχουργικὴν ἐπιδεξιότητα, ἐκείνην πού κάνει ὁπωσδήποτε ἀνεκτοῦς — ὄχι ἐντελῶς ἀφορήτους θέλω νά πῶ — τοὺς ἐξ ἴσου ρηχοὺς στίχους μερικῶν ἄλλων. Οἱ στίχοι του μοιάζουν — κάποτε χειρότεροι, κάποτε καλύτεροι — μ' ἐκείνους πού δημοσιεύονται σὲ μερικά λαϊκὰ περιοδικὰ γιὰ τὸν κατώτατης διανοητικότητος γυναικόκοσμον καὶ ἀνδρόκοσμον. Εἶναι στίχοι πολλὸ νεαροῦ στιχουργοῦ πού βιάστηκε πάρα πολὺ νά τοὺς παρουσιάσῃ, παρασυρόμενος, ὅπως καὶ τόσο ἄλλοι, ἀπὸ μιὰ κακῶς ἐννοούμενη φιλοδοξία. Ἐπιτέλους δὲν εἶναι καὶ τόσοσ σπουδαῖος τίτλος δᾶ, στὴν Ἑλλάδα, ὁ τίτλος τοῦ ποιητῆ. Χρήματα δὲν πρόκειται νά κερδίσῃ κανεὶς (νά ξεδέσῃ, μάλιστα), μὲ τὴν ποίησιν. Οὔτε τιμές, οὔτε δόξες. Ἄς μὴ βιάζονται, λοιπόν, τόσο οἱ νεαροὶ στιχουργοὶ νά ἐκδίδουν τοὺς στίχους των! Καὶ ὅταν πρόκειται νά τοὺς ἐκδώσουν, ἄς συμβουλευθῶνται πρῶτα κάποιον μεγαλύτερό τους, πού ξέρει κάτι ἀπὸ τὰ πράγματα αὐτά.

Ἔτσι, καὶ ἀπὸ μερικὰ ἔξοδα θ' ἀπαλλάσσουν τοὺς γονεῖς των, καὶ δὲ θὰ προσφέρουν βιβλία πού μόνο τῆ μελαγχολία γεννοῦν, γιὰ τὸν χαμένο κόπο πού ἐχρειάστηκε γιὰ νά γραφοῦν καὶ νά τυπωθοῦν, καὶ γιὰ τὸ χαμένο χαρτί. Π.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

«Στέρης». Δεκαοκτὼ κριτικά ἄρθρα γύρω ἀπὸ μιὰ ἔκθεσιν. (Ἄρθρογράφοι : Παπαντωνίου, Πολίτης, Μελάς, Πικιώνης, Δούκας κτλ.)

Νῶντα Ἀρκάδη : «Μεταπολεμικὴ Ἀγωνία» (μυθιστόρημα). Ἐκδ. Μαυρίδης.

Κ. Φριλλίγγου : «Ἰώδ» (Ἐισαγωγή, μετάφρασις τοῦ ἑβραϊκοῦ κειμένου, σχόλια). Δρ. 50.

Γιώργος Σεφέρης : «Στροφή» (ποιήματα).

Κώστας Πασαγιάννης : «Ἑλληνικά Ταξίδια». Ἐκδ. Ι. Ν. Σιδέρης. Δρ. 25.

Νικ. Σ. Γκινοπούλου : «Τῶν ἄλλων τὰ παθήματα». Ἐντυπώσεις ἀπὸ τὸ Βελιγράδι καὶ τῆ Βουδαπέστη. Ἐκδ. Δημητράκος. Δρ. 30.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ ΚΙ ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

Ἐξ ἀφορμῆς τοῦ πρὸ ἔτους περίπου προκηρυχθέντος ἀπὸ τὸ Λύκειον τῶν Ἑλληνίδων διαγωνισμοῦ παιδικοῦ θεάτρου καὶ τῆς ἐπικαιρένης ἀνακοινώσεως τῶν ἀποτελεσμάτων του, διατυπώθησαν μερικαὶ γνώμαι δσον ἀφορᾶ τὴν ἰδρυσιν παιδικῆς σκηνῆς. Ὅπως ὁ κ. Μιχ. Ροδάς, τονίζων εἰς τὸ «Ἐλεύθερον Βῆμα» τὴν σημασίαν ἐνὸς καλοῦ παιδικοῦ θεάτρου, παρατηρεῖ ὅτι, διὰ τὴν πραγματοποιήσιν τῆς ἰδέας αὐτῆς, εἶναι ἀνάγκη ν' ἀρχίσουν οἱ συγγραφεῖς μας νά γράφουν καὶ γιὰ παιδιά. Καὶ ὡς μόνον ἐξαιρέσιν ἀναφέρει τὸν νέον λογοτέχνην κ. Βελ. Φρέρην, ὁ ὅπολος ἐξέδωκε πρὸ ὀλίγων μηνῶν ἓνα τόμον παιδικοῦ θεάτρου. Ἄλλ' ἢ παιδικῆ μας λογοτεχνία ἔχει νά ἐπιδείξῃ καὶ ἀρκετὰ ἄλλα ἀξιόλογα ἔργα, πού μαρτυροῦν ὅτι τὸ Παιδί ἀπησχόλησεν ἤδη τοὺς λογοτέχνας μας, παλαιότερους καὶ νεωτέρους. Καὶ προχείρως ἀναφέρομεν τὰ παιδικὰ ποιήματα, διηγήματα, δραματάκια, κωμωδίας κλπ. τοῦ Κουρτιδῆ, τοῦ Πολέμη, τῆς Ἀρσινόης Παπαδοπούλου, τοῦ Δροσίνη, τοῦ Ξενοπούλου, τοῦ Φέρμου, τῆς Κας Δέλτα, τῆς Κας Δραγοῦμη, τοῦ Περγιαλίτη, τῆς Καζαντζάκη, τοῦ Πικροῦ, τοῦ Τέλλου Ἄγρα, τοῦ Πέτρου Χάρη, τοῦ Δ. Ἰωαννοπούλου, τῆς Σταυρούλας Μαρκέτου, τοῦ Ι. Μ. Παναγιωτοπούλου, τοῦ Μιχ. Στασινοπούλου. Εἶναι καὶ πολλοὶ ἄλλοι. Μερικοὶ, μάλιστα, ἀπ' αὐτοὺς συνεκέντρωσαν τὴν ἐργασίαν των γιὰ τὰ παιδιά καὶ εἰς βιβλία, τὰ ὅποια, ἐκτός τῶν ἄλλων, εἶχαν καὶ ἐξαιρετικὴν ἐκδοτικὴν ἐπιτυχίαν. Ἄλλωστε εἰς ἑλας τὰς σχολικὰς ἐφορτάς πού δίδονται τὴν ἐποχὴν αὐτὴν, παίζονται δραματάκια καὶ κωμωδίας τῶν λογοτεχνῶν πού ἀναφέραμεν.

— Ἀπὸ τὰς συνεχιζομένης ἐπιφυλλίδας τῆς «Πρωίας» ἀξίζει νά σχολιασθῇ ἰδιαιτέρως τὸ «δικαίωμα τῆς γνώμης» τοῦ κ. Κων. Θ. Παπαλεξάνδρου. Ὁ ἀρθρογράφος παρατηρεῖ ὅτι «πραγματικὸ δικαίωμα γνώμης ἔχει ἐκεῖνος πού συναίσθάνεται καὶ τὸ ἀντίστοιχο χρέος», δηλαδὴ ἐκεῖνος πού ἔχει καὶ τὴν συναίσθησιν τῆς εὐθύνης, καὶ ὅτι «στὶς σημερινὲς κοινωνίας πρέπει κανεὶς πρῶτα νά ὑψώσῃ μὲ τὰ χέρια του τὸ βῆμα πού πάνω θὰ σταθῇ γιὰ νά πῆ τῆ γνώμη του». Αἱ παρατηρήσεις αὐταὶ ἰσχύουσιν καὶ διὰ τὴν φιλολογικὴν ζωὴν. Ὅλοι, ἰδίως τὸν τελευταῖον καιρὸν, πού ἡ κριτικὴ ἔγινε ἀσχολία τῶν περισσότερων νέων, ἐννοοῦν ν' ἀσκήσουν τὸ δικαίωμα τῆς γνώμης. Ἄλλὰ πόσοι ἀπὸ τοὺς ἐννοοῦντας ν' ἀσκήσουν τὸ δικαίωμα αὐτὸ, ἔχουν ὑψώσει μὲ τὰ χέρια των τὸ βῆμα στὸ ὅποιο θ' ἀνέθουν καὶ θὰ κηρύξουν τὴν γνώμην των; . .

— Εἰς τὸν «Ἀθλητισμὸν καὶ φιλειρηνισμὸν» τοῦ κ. Κ. Θ. Δημαρᾶ, δημοσιευθέντα, ἐπίσης, εἰς τὴν οἰκράν τῶν ἐπιφυλλίδων τῆς «Πρωίας», εὗρισκαμεν σκέψεις δσον ἀφορᾶ τὴν δῆθεν ἐξάπλωσιν τοῦ φιλειρηνικοῦ πνεύματος διὰ τοῦ ἀθλητισμοῦ. Εἶναι πολλοί, βεβαίως, οἱ ὑποστηρίζοντες ὅτι εἰς τὴν φιλειρηνικὴν κίνησιν παίζει μὲγάλον ρόλον ἡ ἐπὶ τοῦ ἀθλητικοῦ στίβου συνάντησις καὶ γνωριμία τῶν λαῶν. Εἰς τοὺς ὑποστηρίζοντας ὁμοῦ τὴν «θέσιν» αὐτὴν ἀπαντᾶ ὁ κ. Δημαρᾶς μὲ ἀρκετὰ σοβαρὰ ἐπιχειρήματα ὅτι, ἀντιθέτως, ὁ ἀθλητισμὸς διεγείρει τὰ πολεμολογικὰ ἐνστικτὰ ἀθλητῶν καὶ κοινοῦ, κι' ἐτοιμάζει τὸν χειρότερον πόλεμον, ἐκείνον τὸν πόλεμον πού δὲ-